

PM 2013:16 RI (Dnr 001-1587/2013)

Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 17 januari 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ” Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har mottagit en remiss från Justitiedepartementet gällande ”Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72). Remissen föreslår åtgärder som förbättrar möjligheterna för dem som har rätt till skuldsanering att också få det.

Överskuldsättningen bland privatpersoner medför en rad negativa konsekvenser för den skuldsatte, för borgenärer och även samhället i övrigt då de samhällsekonomiska kostnaderna kan bedömas uppgå till miljardbelopp varje år.

Utredningen bedömer att det i dag finns omkring 50 000 skuldsatta som uppfyller kraven för att få skuldsanering, men som av olika skäl inte kommer i fråga för någon prövning. Utredningen föreslår mot denna bakgrund åtgärder som tar större hänsyn till gäldenärens förutsättningar att både ansöka och genomföra en skuldsanering med syfte att förbättra möjligheterna för dem som har rätt till skuldsanering att också få det.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd samt Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att utredningen lämnat förslag som förbättrar förutsättningarna för dem som har rätt till skuldsättning att också få det.

Socialnämnden instämmer i samtliga av utredningens förslag till åtgärder för att underlätta för överskuldssatta personer att beviljas skuldsanering och få bättre stöd under skuldsaneringsförfarandet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig mycket positiv till flera av de föreslagna åtgärderna.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att de föreslagna åtgärderna är bra och ställer sig positiv till de förslag som utredaren lyfter fram i betänkandet.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att förslagen i remissen är genomtänkta och tydliga.

Mina synpunkter

Omkring 50 000 skuldsatta människor bedöms idag uppfylla kraven för att få skuldsanering, men kommer av olika skäl inte i fråga för någon prövning. Det är en situation där människor riskerar att fastna i en skuldfälla, till nackdel för både individ och samhälle.

Vikten av förebyggande åtgärder kan inte nog betonas. I detta arbete är skuldrådgivning en viktig del. I Stockholms stad ska inga barnfamiljer behöva vänta mer än en vecka på att få sitt första budget- och skuldrådgivningssamtal.

Utredningen lämnar förslag som förbättrar förutsättningarna för dem som har rätt till skuldsättning att också få det. Nya grepp, så som den föreslagna internetportalen, är viktiga verktyg som följer en modern utveckling där allt fler människor söker information på just internet.

Det vore också positivt att, så som utredningen föreslår, öka möjligheterna att ta hänsyn till den enskildes egna förutsättningar. Detta eftersom det visat sig att inte minst unga, arbetslösa och förvärvsarbetande genom nuvarande praxis alltför sällan kommer i fråga för skuldsanering - trots att det är motiverat utifrån de grundläggande syftena med skuldsaneringsinstitutet.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ” Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 22 januari 2014

STEN NORDIN

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Betänkandet Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Vi vill poängtera vikten av att gäldenärens betalningsförmåga inte överskattas. Att se till betalningsförmågan på 5 års sikt, istället för 15 års sikt, kan vara rimligt. Att det införs flexibilitet vid särskilda omständigheter som t ex allvarlig sjukdom för att kunna ge kortare skuldsaneringstid än 5 år är bra. Att ge möjlighet till betalningsfrihet två månader om året är rimligt. Att under en skuldsanering leva på existensminimum, d v s för en ensamstående 4500-5000 kronor i månaden förutom en rimlig hyreskostnad, är tufft.

Kommunsstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Stefan Nilsson och Daniel Helldén (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Stockholms stad har mottagit en remiss från Justitiedepartementet gällande ”Ut ur skuldfällan (SOU 2013:72). Remissen föreslår åtgärder som förbättrar möjligheterna för dem som har rätt till skuldsanering att också få det.

Överskuldsättningen bland privatpersoner medför en rad negativa konsekvenser för den skuldsatte, för borgenärer och även samhället i övrigt då de samhällsekonomiska kostnaderna kan bedömas uppgå till miljardbelopp varje år. Genom skuldsaneringsinstitutet erbjuds de svårast skuldsatta en möjlighet att bli av med sina skulder och återkomma till ett mera normalt samhällsliv.

Utredningen bedömer att det i dag finns omkring 50 000 skuldsatta som uppfyller kraven för att få skuldsanering, men som av olika skäl inte kommer i fråga för någon prövning. Utredningen föreslår mot denna bakgrund åtgärder som tar större hänsyn till gäldenärens förutsättningar att både ansöka och genomföra en skuldsanering med syfte att förbättra möjligheterna för dem som har rätt till skuldsanering att också få det. Utredningens förslag innebär bland annat följande.

- Gäldenären ska få två betalningsfria månader varje år under skuldsaneringsperioden, vilket kommer att underlätta för gäldenären att genomföra en skuldsanering.
- En betalningsförmedling ska inrättas. Gäldenären ska betala direkt till Kronofogdemyndigheten, som sedan förmedlar pengarna till borgenärerna vilket innebär att det blir enklare för gäldenären och mindre kostsamt för borgenärerna.
- Ansökningsförfarandet förenklas genom att borgenärerna övertar det största ansvaret för redovisningen av gäldenärens skulder.
- Bedömningen av om gäldenären är tillräckligt skuldsatt för att beviljas skuldsanering ska vara mer nyanserad än den är i dag. Större hänsyn ska tas till den enskildes egna förutsättningar att betala sina skulder.
- Gäldenären ska påbörja sina skuldsaneringsbetalningar redan under handläggningen av ett skuldsaneringsärende.
- Möjligheten att vid behov bestämma kortare betalningsplaner ska utökas.
- Det ska erbjudas bättre information och utbildning om skuldsaneringsinstitutet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd samt Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att utredningen lämnat förslag som förbättrar förutsättningarna för dem som har rätt till skuldsättning att också få det. Genom de förslag som lämnas, bland annat om att inrätta en betalningsförmedling, förenklas förfarandet för gäldenären samtidigt som kostnaderna för borgenärerna minskas. Det är också viktigt att, så som utredningen föreslår, öka möjligheterna för att ta hänsyn till den enskildes egna förutsättningar då det visat sig att särskilt unga, arbetslösa och förvärvsarbetande genom nuvarande praxis alltför sällan kommer i fråga för skuldsanering, trots att det är motiverat utifrån de grundläggande syftena med skuldsaneringsinstitutet. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning om att förslagen inte medför några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2013 att godkänna och överlämna socialförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i samtliga av utredningens förslag till åtgärder för att underlätta överskuldsatta personer att beviljas skuldsanering och få bättre stöd under skuldsaneringsförfarandet. Utökad utbildning och möjlighet till en samlad information genom en internetportal ger en bättre kunskap bland inblandade aktörer.

Betalningsförmedling, flexibilitet i betalningsplanen samt betalningsfria månader ger en bättre förutsättning för personer med skuldsanering att genomföra hela skuldsaneringen.

Även budget- och skuldrådgivarnas roll är viktigt i skuldsaneringsförfarandet för att hjälpa personer att ansöka samt för att ge stöd så att personer inte avbryter processen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till flera av de föreslagna åtgärderna.

Förvaltningen är mycket positiv till förslaget att utöka möjligheterna till kortare betalningsplaner. En ytterligare omständighet förvaltningen vill framhålla som skäl att bevilja en kortare betalningsplan är att gäldenären har betalat på skulderna under många år genom utmätning (eller frivilligt).

Förvaltningen är positiv till en mer nyanserad bedömning av kvalificerad insolvens.

Att gäldenären redovisar sina skulder vid ansökan om skuldsanering har funktionen att gäldenären ser omfattningen av skulderna och att hur de har uppstått. Den funktionen kan gå förlorad genom att gäldenären, som förslaget, inte behöver redovisa alla skulder utan endast en uppskattning vid en ansökan om skuldsanering.

Förvaltningen är positiv till två betalningsfria månader i juni och december. Det är särskilt positivt ur ett barnperspektiv för familjer som lever med skulder.

Förvaltningen ställer sig bakom att gäldenären ska påbörja avbetalningar vid ett inledandebeslut och att förmågan att betala ska vägas in vid det slutgiltiga beslutet. Det behöver dock tas i beaktan att det kan vara pedagogiskt svårt för gäldenären om en skuldsanering inte beviljas efter inledandebeslut och inbetalningar har skett.

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till förslaget om betalningsförmedling. Det förekommer idag att gäldenärer inte ansöker eller inte kan rekommenderas att ansöka om skuldsanering på grund av att de sannolikt inte skulle klara av att sköta avbetalningarna till flera olika borgenärer. Det är viktigt att Kronofogdemyndigheten snabbt informerar exempelvis budget- och skuldrådgivare vid uteblivna utbetalningar eftersom ju längre tid som går utan att gäldenären betalar enligt plan, desto större risk att gäldenären inte fullföljer skuldsaneringen. En budget- och skuldrådgivare kan motivera gäldenären till fortsatt avbetalning.

Förvaltningen instämmer i förslaget att gäldenären ska kunna ges en andra chans och beviljas skuldsanering igen då skuldsaneringen tidigare upphävts, men förvaltningen förutsätter att skälen till att den tidigare skuldsaneringen upphävts ingår i bedömningen av den nya ansökan.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen, med tillägget att påtala vikten av att information finns på fler språk än svenska. I Spånga-Tensta bor medborgare från många olika delar av världen. Det är angeläget att det kommer att finnas informationsmaterial på de språk som oftast talas i vår stadsdel.

Reservation anfördes av ledamöterna Awad Hersi och Tomas Beer (båda MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Ljungstedt (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Awad Hersi (MP) gemensamt för MP+S+V, *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har tagit del av sammanfattningen av betänkandet ”Ut ur skuldfällan” (SOU 2013:72). Förvaltningens bedömning är att de föreslagna åtgärderna som bland annat ska underlätta för skuldsatta personer att få skuldsanering är bra och ställer sig positiv till de förslag som utredaren lyfter fram i betänkandet. Förvaltningen framför följande synpunkter: En internetportal är ett viktigt framtida verktyg då fler och fler människor söker information på internet. Portalen måste dock vara översiktlig och lätt att navigera i. Det är också viktigt att informationstexten är lätt att förstå och inte för byråkratisk.

Att Kronofogdemyndigheten får en upplysningsskyldighet att informera om den generella skuldsituationen i respektive kommun tycker förvaltningen är bra. Kronofogdemyndigheten skulle exempelvis kunna skicka en broschyr med information om vem som är skuldrådgivare i en kommun/stadsdel i kontakt med människor som aktualiseras hos myndigheten. På så sätt skulle det vara möjligt att få kontakt med gäldenärer och få till

stånd en överenskommelse med borgenärerna innan det exempelvis går till utmätning.

I dagsläget finns i stort sätt ingen utbildning eller fortbildning att tillgå för skuldrådgivare. Man lär sig av sina kollegor. Det finns ett önskemål om att fortlöpande få information om nya lagar och annat som rör arbetet med skuldsanering. Det är därför positivt att Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket föreslås ansvara för att höja kunskapen om skuldsanering i samhället och erbjuda utbildning till aktörer som arbetar med skuldsatta.

För skuldrådgivarna skulle arbetet underlättas om tillgång ges till Kronofogdemyndighetens databaser. Gälldenärerna har ofta inte översikt över vilka borgenärer som har ett betalningskrav och breven finns inte alltid kvar. Den 15-åriga prognosen som tillämpas för att bedöma gälldenärens framtida möjlighet till att betala sina skulder utan skuldsanering är för lång. En mer nyanserad tillämpning för bedömning vore därför bra, förvaltningen anser att 5 år är en rimlig period.

Förvaltningen vill särskilt lyfta fram förslagen om en mer flexibel betalningsplan och möjligheten till att gälldenären ska kunna påbörja betalningarna tidigare. Att kunna börja betala så fort som möjligt gör att gälldenären får rutin på inbetalningarna och kan på så sätt visa att de klarar av att sköta inbetalningarna. Även förslaget om en betalningsförmedling är bra, om än praktiskt svårt att genomföra. Det krävs extra resurser hos den myndighet som är utsedd som förmedlare. För gälldenären skulle det underlätta att betala in till en och samma, framförallt skulle kostnaderna sjunka för de av gälldenärerna som inte har tillgång till en dator utan betalar sina räkningar hos exempelvis postombud.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2013 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms SDF har tagit del av förslagen i remissen, vilka förvaltningen i dess helhet anser är genomtänkta och tydliga. Det är bra att verksamhetsområdet budget- och skuldsanering uppmärksammas genom mer och bättre information och att satsningar görs för att höja kunskapsnivån avseende skuldsanering.

Ansökningsförfarandet

Utredningen föreslår att kravet på att gälldenären lämnar detaljerade uppgifter om sina skulder tas bort. Det ska räcka att man uppger en seriöst uppskattad total skuldbörda, samt lämnar uppgifter ang. skulder som inte ligger hos inkasso. Förvaltningen anser att det därutöver skulle gå att förenkla ansökningsförfarandet så att inte alla detaljuppgifter (organisationsnummer, adressuppgifter till ursprunglig fordringsägare även i det fall skulden ligger hos inkasso, exakt årtal för skuldens uppkomst mm) behöver uppges.

Gälldenären bör dock även fortsättningsvis precisera vilka och hur stora skulderna är, samt redogöra för hur och när de uppkommit.

Avbetalning av skulder

Att gälldenären ska börja betala av skulderna redan vid ett inledande beslut är positivt. Det förutsätter att även förslaget om en betalningsförmedling antas, eftersom det annars inte går att göra en bedömning av hur mycket som ska betalas till resp. fordringsägare.

En andra chans att beviljas skuldsanering

Det kan finnas situationer när det är motiverat att bevilja en ny skuldsanering för personer som misslyckas första gången, särskilt när det är fråga om sjukdom, men förvaltningen anser att grundregeln även fortsättningsvis ska vara att man beviljas skuldsanering endast en gång.

Reservationer m.m.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Awad Hersi och Tomas Beer (båda MP) enligt följande.

Förslag till beslut

Att nämnden ställer sig bakom förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av ledamoten Jonas Ljungstedt (V) enligt följande.

Förslag till beslut

Att nämnden ställer sig bakom förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Awad Hersi (MP) gemensamt för MP+S+V enligt följande.

Vi tackar förvaltningen för ett genomarbetat svar.

Vi vill vidare poängtera vikten av att gäldenärens betalningsförmåga inte överskattas. Att se till betalningsförmågan på fem års sikt, istället för 15 års sikt, kan vara rimligt. Att det införs flexibilitet vid särskilda omständigheter som t ex allvarlig sjukdom för att kunna ge kortare skuldsaneringstid än fem år är bra. Att ge möjlighet till betalningsfrihet två månader om året är rimligt. Att under en skuldsanering leva på existensminimum, d v s för en ensamstående 4500-5000 kronor i månaden förutom en rimlig hyreskostnad, är tufft.